

DŽEJMS DAGLAS

**SVEDOČANSTVO
O KRAJU SVETA**

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

James Douglas

THE DOOMSDAY TESTAMENT

Copyright © James Douglas 2011

First published as The Doomsday Testament by
Transword Publishers.

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Svi likovi i događaji prikazani u ovoj knjizi izmišljeni su i svaka sličnost sa stvarnim ljudima, živim ili mrtvim, kao i događajima, sasvim je slučajna, osim kad je reč o istorijskim činjenicama.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Kari

I

1937, visoravan Čangtang, Tibet

Ernst Gruber zaškilji zbog ledenih čestica koje vetar nosi i steže zube. Nije odvajao pogled od prilike što se udaljavala ispred njega. Nemcu se činilo da mu nožni mišići gore i da udiše sonu kiselinu, ali bol mu je pružao svojevrsno mazohističko zadovoljstvo. Ako se *on* muči, kako li je tek slabijima koji se penju gotovo uspravnim rascepom u jalovim stenama, sivim poput leševa?

Džigmeu, vodiču iz plemena Drupka, nije teško. Kao i svi iz njegovog plemena, nomadi koji žive u najnegostoljubivijem okruženju na svetu, on je žilav deran sposoban za neverovatne ispite izdržljivosti. On stupa ujednačenim korakom bez obzira na to koliko je nagib strm ili tlo pod nogama nesigurno. Prošlo je pet dana otkako je ekspedicija krenula iz kampa u podnožju pored jezera. Danas marširaju već četiri sata, ubitačna za zglobove, preko terena bez vode i vegetacije, ali on i dalje ne pokazuje znake umora. Gruber je iskusni istraživač koji se popeo na nekoliko najviših vrhova

Himalaja, a pre deset godina vodio je prvu nemačku ekspediciju kroz pustinju Gobi, te je ushićen što stavlja sebe na probu naspram takvih ljudi, ali zna da će njegovi saputnici lipsati ako nastave takvim tempom.

„*Bkag pa! Gcig chu tshod!*“ Gruber je povikao da će predahnuti jedan sat, ali mora da mu je vetar progutao reči jer je vodič nastavio istom brzinom. A možda ne želi da stane. Ti ljudi su takvi. Tvrdoglavi. Kao magarac koji tabana sve dok mu stomak ne poruči da je vreme da pojede jednu ječmenu knedlu, jedino što mu je izgleda potrebno. Gruber je ubrzao dok se nije dovoljno primakao Drupki da ga uhvati za ruku. „*Bkag pa!*“, ponovio je.

Vodič se široko osmehnu i klimnu glavom, iako mu nije jasno zašto bučni Evropljanin zastrašujućih očiju i nezdravo crvenog lica ustrajava na tome da mu se obraća na nerazumljivom tibetanskom. „Stanemo brzo. Veoma blizu“, uverio je Gruber na lošem engleskom.

„Ne, odmah ćemo stati“, naredi Nemač.

Džigme se i dalje osmehivao, premda se ponovo zapitao šta ga je nateralo da pristane da vodi ove nadobudne nevaspitane strance do jedne naročite jame. Njegov rođak, sad budistički monah u udaljenoj Lasi, ispričao mu je za jamu kad je Džigme posetio tibetansku prestonicu prilikom hodočašća do hrama Čokang. Nemci su došli u selo po njega jer je naučio engleski od svetog čoveka iz Jakšira, koji je ostao zarobljen na visoravni celo jedno godišnje doba i umro od groznice, žudeći za zemljom po imenu Leds.* Uglavnom je vodio grupe koje su jedino htele da malim čekićima kuckaju određene stene ili da upucaju blagog kjanga, divljeg magarca koji nema dovoljno razuma da pobjegne od čoveka

* Misli se na Jorkšir i Lids. (Prim. prev.)

s puškom. Nemci su drugačiji. Ispitivali su ga o starcima, što ga je razgalilo jer je u selu okružen starim ljudima. Prošlo je neko vreme dok nije shvatio da oni misle na prosvetene, koji su otišli s druge strane života, što ga je još više zabavilo jer su prosveteni sad duhovna bića, a njihova zemaljska tela rastrgli su lešinari, jastrebovi i lisice. Kako neko može da pronađe duha, pogotovo ako duh ne želi da ga nađu? Ali krupni stranac je tvrdio da ti starci žive u jamama duboko ispod zemlje. Zna li on nešto o tim jamama? Sad se nalaze na samo nekoliko sati od cilja i on hoće da stanu. Zaista su neshvatljivi.

„Stati sad“, složio se konačno i pokazao na komad kamenitog ali prilično ravnog zemljišta sleva. „Vi predahnete, jedete, gledate stene.“

Džigme je nastavio još nekoliko koraka pre nego što se udobno smestio na strmoj stazi i spustio naprtnjaču pored sebe. Radosno je razmišljao o dvadeset koza i lepog ženi koje su mu obećali. Vetar je popustio, a vodnjikavo sunce kratkovido je treptalo kroz tanke oblake i obasjavalo jalovu veličanstvenost okolnih vrhova. Daleko na jugoistoku jedva se nazire velika, snegom pokrivena izbočina Čumulangma, koju Evropljani nazivaju Everest. Jedan po jedan, pet članova Gruberove istraživačke grupe doteturalo se do mesta na kojem će predahnuti. Nosači s tovarima opreme i namirnica teškim trideset kilograma čučnuli su tamo gde su stali.

Gruber je posmatrao svoje saputnike dok su prolazili pored njega tražeći znake slabosti ili povreda koji bi kasnije mogli da ih uspire. Grupa okuplja stručnjake iz različitih oblasti. Pored toga što je vođa grupe, Ernst Gruber je stručnjak za zoologiju i kartografiju. Berger je etnolog; Raš – antropolog; Fon Hasel – kamerman. Svi su vešti planinari iiskusni istraživači, žilavi, preplanuli, bradati. Za njima ide

Junger iz obezbeđenja, koji se uvek smeška iako mu osmejак nikad ne dopire do svetlih očiju. Nekoliko metara iza njega, nalik knjigovođi koji je skrenuo na pogrešnoj raskrsnici, tetura se Valter Brom, Gruberov zamenik.

Svi muškarci su sličnih godina, ali imaju još nešto zajedničko. Svi su esesovski oficiri Anenerbea – nacističkog Društva za izučavanje nasleđa predaka – koje je postavio rajhsfirer Hajnrih Himler lično. Tokom petodnevnog uspona kroz planine, marljivo su fotografisali životinjski i biljni svet, proučavali koje boje lokalna plemena nanose na lice i uzimali geološke uzorke kao prirodnjaci kakvim su se predstavljali. Pravi razlog njihove misije je Himlerova opsednutost okultnim i njegova lična potraga za ostacima izgubljene Atlantide i drevne civilizacije nadljudi od kojih je nastala arijevska rasa. Po staroj legendi, Vrili, ti prvi Arijevcі, upražnjavali su napredni oblik kontrole uma i izašli su iz grada pre nego što je Atlantida potonula. Posle putovanja po Aziji stvorili su legendarno podzemno kraljevstvo Tulu. Ako ekspedicija pronađe ulaz u Tulu, Himler veruje da će steći uvid u sve tajne Vrila.

Dok je delio sledovanja, Gruber je otkrio ostalima da su blizu odredišta. Valter Brom je opazio da su oči njegovih saputnika zablistale od iščekivanja i dozvolio sebi da se osmehne. Oni su pravi vernici za razliku od njega – on je tu samo iz nužde, kako bi napredovao. Brom je fizičar zaluden geologijom i ne zanimaju ga izgubljeni gradovi, što je dobro, jer sumnja da će naći ijedan. Odano će pratiti ostale u neku mračnu pećinu gde će otkriti životinjske kosti, a možda i jetija koga će Gruber proglasiti prvim Atlantidańinom, a onda će se vratiti u udobnosti svog kabineta i laboratorije. On zna da ga Gruber ne voli, ali ne mari zbog toga. Glupi pustolov je jedan od onih vatrenih nacionalsocijalista koji

bi projurili kroz zid od cigala za svog firera – a verovatno je i sposoban za to. Valtera Broma zanima samo Valter Brom. Pridružio se nacističkoj stranci kad je postalo jasno da ništa neće sprečiti Adolfa Hitlera da prigrabi i zadrži vlast. A pristupio je Šučštafelu, SS-u, zato što mu crno bolje stoji od smeđeg, a ambicioznima nudi najbrži put za napredovanje. Nikad to neće priznati, ali tajni esesovski rituali izgledaju mu kao sprdnja, ništa bolja od masonskih. Budući da se Nemačka ekonomski i vojno širi, budućnost nikad nije izgledala svetlije za parohovog sina iz dosadnog starog Drezdena.

Dva sata pošto je nastavila marš, ekspedicija je stigla do ivice ogromnog ulegnuća dubokog nekoliko stotina metara i širokog oko tri i po metra. Brom nije mogao da suzbije dašak uzbuđenja kad je shvatio šta je to, ali je čak i tad pretpostavio da je Gruberu suđeno da se razočara.

„Gde je pećina?“, upita vođa ekspedicije.

Džigmeove duboko usađene oči, nasleđe stotinu pokolenja što su zurila u himalajske mećave, zasvetleše i osmeh mu postade još širi. Rođak mu je dao veoma jasna uputstva. „Tajno mesto. Vi pratite. Ja pokažem.“ Požurio je jedva vidljivom stazom, a ostatak grupe obazrivo krenu njegovim stopama niz pogibeljnu padinu.

Pećina više podseća na tunel i leži skrivena na dnu istočnog zida kratera. Delimično je zaklonjena palom gromadom, te je mogu videti samo oni koji stoje tačno naspram nje. U bilo kom drugom delu sveta odavno bi je ispunile trule biljke ili mulj koji su nanele kiše, ali malo biljaka raste na Čangtang-u, a godišnji obim padavina na visoravni iznosi oko deset centimetara i odmah ga usisa zemlja kao da je ogromni list upijajućeg papira.

Brom se razgalio kad je video da je ushićenje ostalih splasnulo pred ulazom. Oni su krupni nebeski ljudi, planine i pustinje su njihovo prirodno okruženje, a ne ova rupa za crve. Ali nije mogao da ih krivi. Ima nečeg pretećeg u zjapećem crnom otvoru pred kojim bi zastao i speleolog. Bromu se učini čudnim što je ulaz gotovo potpuno kružan, toliko savršen kao da ga je načinila ljudska ruka. Iza ulaza se, koliko je njegova baterijska lampa mogla da osvetli, tlo spušta pod prilično strmim uglom od tridesetak stepeni. To ga je opčinilo s geološkog stanovišta.

Gruber je ozbiljno posmatrao ulaz. „Utaborićemo se večeras i sutra ćemo ući. Hoću da svi ustanu čim grane sunce.“

Posle oskudnog doručka od ječmenih knedli i čaja s puterom od jaka, Gruber je rasporedio ljude.

„Raš, Brom, Junger i ja spuštamo se prvi s vodičem.“ Kamerman Fon Hasel se usprotivio smatrajući da bi i on trebalo da krene, ali Gruber je samo odmahnuo rukom. „Dobićeš svoju priliku. Vezaćemo se svi konopcem kao da se penjemo i polako ćemo se spuštati – korak po korak. Ne znamo kakav je teren i ne želim nikoga da izgubim. Berger će zapovedati s površine.“ Podigao je pištaljku. „Zazviždaću ako se dogodi nešto nepredviđeno, ali tvoja osnovna dužnost je da se postaraš da nas nosači ne napuste.“

Berger klimnu glavom, namršten od usredsređenosti. Smatra da time izražava ideološku posvećenost, ali samo izgleda kao da pati od hroničnog zatvora. Broma su iznenadila ovakva osećanja. Trebalo bi da je uznemiren što je izabran za tako opasan poduhvat. Ali čini mu se kao da ga ova pećina čeka celog života. U njoj nema strahota. Naprotiv, oseća se dobrodošlo.

Gruber je proverio njihove spone i vezao se u vrstu iza Džigmea. Tri i po metra pouzdanog planinarskog kanapa povezuje petoricu ljudi. Svi su opremljeni baterijskom lampom i rezervnim baterijama. Kao i ostali, Brom u naprtnjači ima hranu i vodu za tri dana. Nemci nose i pištolje u futrolama na boku, iako ne može da zamisli u šta bi mogli da pucaju. Gruber klimnu glavom pa cimnu uže koje ga povezuje s Tibetancem. „Hajde“, naložio je.

Pošli su u tišini ispunjenoj poštovanjem kao hodočasnici koji ulaze u katedralu. Džigme je obazrivo koračao, kao da svaki korak može da ga odvuče niz otvor u središte zemlje. Osvetlio je tlo pred sobom baterijskom lampom pa još jednom prešao snopom po tlu. Obasjao je samo deset-dvanaest koraka tunela, ali iza leži tama grobnice, neopraštajuća i večna. Kao i svi Tibetanci, Džigme je veoma sujeveren, ali ništa ga nije pripremilo za užas koji je osećao dok je polako napredovao. Činjenica da zna za ovo mesto ne umanjuje mu strah buduću da ga svaki korak vodi dalje od sigurnosti i sve bliže demonima što ga nastanjuju. On ne zna ništa o Atlantidi, ali oštra čula mu poručuju da nisu sami u mraku. Da je mogao, oslobodio bi se i pobegao na površinu, ali Gruber je vezao čvorove s planinarskom spretnošću. Nema bekstva.

Vezan iza Gruber, Valter Brom oseća vođino nestrpljenje zbog sporog napredovanja, ali jasno je da nema tih pretnji koje će primorati tibetanskog vodiča da ubrza. Jedva osetan dašak vazduha zagolica ga po potiljku, te Brom pomisli da sigurno postoji još neki otvor negde ispred njih. To mu se činilo malo verovatnim zbog ugla pod kojim su silazili, ali promaja bar znači da je vazduh dole donekle svež. Međutim, Bromova čula uglavnom su se usredsredila na neposredno okruženje. Pustio je Gruber da ga vuče za sobom i posmatrao zidove tunela pri svetlosti baterijske lampe. Šta li

je moglo da stvori tako ujednačen otvor? Očekivao je znake erozije, verovatno od neke prastare vodene površine, ali nije ih bilo. Umesto toga su zidovi, začudo pokriveni vlagom, glatki poput stakla. A savršena kružnica je samo obmana. Pod njegovim stopalima tlo je ravno, mada džombasto. Pri svetlosti baterijske lampe izgleda kao okamenjena površina jezera.

Dok je koračao, odbacivao je jednu mogućnost za drugom sve dok nije shvatio kakav je ovo tunel. Zidovi ne samo da izgledaju kao staklo, već *jesu* od stakla ili bar kamena pretvorenog u staklo. Šta god da je napravilo ovaj prolaz, stvorilo je toliku toplotu da je *istopilo* stenu. Prepoznao je veliko ulegnuće na visoravni kao mesto udara ogromnog meteora, nebeskog kamena, koji je pao na zemlju pre više hiljada godina. Izgleda da je neki element u meteoru preživeo udar i zadržao dovoljno mase, toplote i siline da se probije kroz čvrstu stenu, kao što nove protivoklopne granate iz eksperimentalne fabrike oružja u Štutgartu prolaze kroz slojeve metala. Mogućnosti su opčinjavajuće.

Kad je čuo zvuk, nije bio siguran koliko su prešli, ali njegov nepoverljiv um poručivao mu je da su odmakli više od kilometra i po. Isprva samo šapat u nepomičnom vazduhu koji je primorao Džigmea da se zaustavi. Gruber je zarežao da nastavi, ali morao je da mu snažno gurne cev pištolja uz leđa da bi naterao Tibetanca da pokrene noge. Brom je osećao kako napetost raste sa svakim korakom. Zvuk je bivao sve glasniji dok napokon nije postao uznemirujuće poznat. Nemoguće. Ono što čuju je dostojanstveno ritmičko pojanje budističkog monaha. Nekoliko koraka kasnije, ugledali su treperavu žutu senku svetlosti uljane lampe. Pratio ju je blagi užegli miris ulja od jakovog putera.

Gruber se zaustavi i odveza Džigmea kako bi mogli da nastave jedan pored drugog. Pištoljem pokaza ostalima da

ih slede. Pojanje se sad odbijalo od zidova i postalo je jasno da dopire iz više grla. Preneraženi, prišli su maloj odaji na kraju tunela. Šira je od otvora i Brom primeti tragove oruđa koji svedoče da je bar to napravila ljudska ruka. Gruber promrmlja nešto, kletvu ili molitvu. Brom začu uzvike ostalih kad su stigli do odaje. Ono što je video nateralo ga je da se zapita je li poludeo.

Duž naspramnog zida, na kraju prolaza više od kilometra i po pod zemljom, tri prastara budistička monaha mlečnih očiju u odorama boje šafrana sedela su prekrštenih nogu. Pomerali su usne u neprekidnom pojanju i nisu se obazirali na pojavu neznanaca.

„Oni su slepi“, primeti Gruber zapanjeno. Razmislio je trenutak pa pitao: „Šta će im lampe?“

„Zbog vazduha“, prošaputa Brom. „Plamen sagoreva kiseonik i privlači vazduh s površine. Bez lampi ubrzo ne bi moglo da se diše.“ U jednom uglu odaje Brom ugleda visoko naslagane zalihe hrane, vode i vlažnih džakova jakovog maslaca, što znači da neko iz spoljnog sveta donosi sveže zalihe avetinjskim stanovnicima pećine bar svakih nekoliko meseci. Ali pogled mu je, kao i ostalima, privukao središnji deo prostorije, gde kitnjasti zlatni kovčeg stoji na nečemu što može biti samo obredni oltar.

„Zašto nas ne primećuju?“, prosikta Junger. Kao u snu, Brom se pomerio prema oltaru. Geolog je iz sekunde u sekundu bivao sve bliži saznanju zbog kojeg je pozeleo da uzvikne. Znoj mu obli leđa kad je vlažnim rukama posegnuo prema kovčegu.

„Vi ne postojite za njih“, odgovori Džigme na Jungerovo pitanje. Glas mu je drhtao kao starcu. „Osim kao demoni. Pojaju da vas oteraju.“

„Šta je to?“ Brom ugleda Grubera pored ramena. Oči su mu grozničavo sijale. Atlantida je zaboravljena. Samo je kovčeg važan.

Očigledno je veoma star, dugačak šezdesetak centimetara, širok i dubok oko četrdeset pet centimetara. Brom je isprva pomislio da je od suvog zlata, ali shvatio je da je od pozlaćenog drveta kad ga je dodirnuo. Celom dužinom su ugravirane slike Bude i raznih indijskih božanstava. Zbunilo ga je i uzбудilo što je *težio* kao zlato kad ga je podigao. Nije se usudio da iskreno odgovori na Gruberovo pitanje. Prvo, još nije siguran. Drugo, Gruber je previše glup da bi shvatio.

„Ne možemo dozvoliti sebi da ga otvorimo, ali verujem da sanduk sadrži nešto što može biti od suštinske važnosti za Rajh. Moramo ga odmah poslati u domovinu. I to u potpunosti tajnosti.“

Gruber se zagleda u njega pa klimnu glavom. „Šta ćemo s monasima?“

Brom je već odlučio. „Ubićemo ih.“ Junger je već potegao pištolj.

Zajedno su se okrenuli prema Džigmeu. „A s njim?“

Suze što su lile Tibetancu niz obraze pretvorile su njegov prepoznatljivo širok osmeh u tragičnu masku. I dalje se osmehivao kad ga je Valter Brom pogodio između očiju.

II

2008, Velvin Garden Siti, Engleska

Džejni Senkler je odmah znao da nešto nije u redu po mirisu, tačnije, po odsustvu mirisa. Kad je tog nedelnog poslepodneva ušao u kuću, očekivao je umirujući slatko-slani miris pečene govedine. Ali, kad je otvorio zadnja vrata, osetio je samo vonj pokvarenog mleka iz otvorenog tetrapaka pored sudopere od nerđajućeg čelika.

„Deko?“

Otišao je u dnevnu sobu, koju je njegova majka otmeno nazivala salonom, s kitnjastim ukrasima, jednoličnim tapetama koje se lako održavaju i prastarim nameštajem. Hladno je, ali to je uobičajeno: starac nikad ne uključuje grejanje pre oktobra. Džejmija je više brinula tišina. Uvek je tiho u kući otkako mu je majka umrla. Ali nikad ovoliko tiho.

„Deko?“

Otvorio je vrata koja vode prema stepenicama.

„O bože.“

Nešto mu je usisalo sve iz stomaka u grudi. Teško je disao. Osećao se kao da je istovremeno ostao bez oslonca i da se krov srušio na njega. Mehanički je okrenuo glavu, kao da veruje da ono što je video neće biti tamo kad ponovo pogleda.

Ali tamo je, leži na isprepletenoj gomili u podnožju stepenica. Dugačke ruke i noge, koje su ga uvek podsećale na ludog insekta grančicu, ispružene su pod nemogućim uglovima, a vrat u plastičnom svešteničkom okovratniku iskripljen je tako da se čini kako starčeve tupe plave oči zure u njegov levi pazuh.

„Deko?“ Džejmi je nagoniski posegnuo da mu opipa puls na vratu, ali zaustavio se kad je shvatio koliko je taj gest besmislen. Ako polomljen vrat nije dovoljan dokaz smrti, žučkastosiv ten i način na koji koža visi s kostiju potvrđuju da Metju Sinkler tu leži danima. Izgleda kao da je izgubio oslonac na stepenicama. U poslednje vreme se otežano kretao, čak i sa štapom. Džejmi je nekim svesnim delom mozga primetio da bi štap trebalo da leži tu negde, ali nigde ga nema.

Džejmi klonu na donji stepenik i zažmuri. Nema suza. Ne još. Preovlađujuće osećanje nije tuga nego usamljenost. Deda mu je – bio mu je – poslednji živi srodnik. Nema tetke ni teče. Nema nikakve rođake, bar koliko on zna. Pokušao je da zamisli starca kakav je bio. Pred očima mu se pojavilo usko, košćato lice na kojem štrči nos kao beliša svetiljka,* crvenkast zbog jeftinog skoča, koji mu je jedini pomagao da zaspi – kako je tvrdio. Seda tanka kosa i dobroćudna, blaga razgaljenost u očima zasenčenim tropskim bolestima, zaveštanjem godina koje je proveo u Africi. Molitva mu se oblikovala u glavi, ali znao je da je starac već s Bogom koji mu je podario dug život.

* Ulične svetiljke nazvane po ministru saobraćaja Lesliju Horu Beliši, koji ih je uveo. (Prim. prev.)

Metju je bio „dobar čovek“ u pravom smislu te reči. Posvetio je sve svoje vreme i višak novca pomaganju drugih. Svaki novi dan bio je prilika da bude bolja osoba.

Džejmi pokri usta šakom i priguši jecaj. Rađala se uspa-vana griža savesti – zašto nije ustrajao da ostane s njim? – ali zaprepašćenje se povlačilo. U glavi mu se upalio prekidač koji mu je poručivao da se pokrene: da *uradi* nešto.

Kleknuo je pored nepomične prilike i nagao se da poljubi hladno čelo.

„Zbogom, deko.“

Prošlo je deset dana dok nije osetio da je dovoljno jak da se vrati u kuću, mada mu je um i dalje bio tup od one naro-čite otuđenosti koja prati veliku patnju. Tek sad je mogao da savlada užas koji ga je sprečavao da obavi neželjen ali neophodan zadatak – da pregleda dedine papire i odvoji sve što ima novčanu ili sentimentalnu vrednost pre nego što dođu spremačice.

To je bio njegov dom osamnaest godina. Delio ga je s majkom i dedom pre nego što je pošao na fakultet. Kao i njegova majka, kuća potiče iz pedesetih godina: jednostavan petosobni kvadrat od smeđeg drobljenog kamena utisnu-tog u beton, s crepovima na krovu, skladnim prozorima i malim, brižljivo održavanim dvorištem. Naravno, jednim zidom pripojena za susednu, kuća nikad nije mogla da pruži ugođaj onoga što je majka nazivala „pravom kućom“ u Vel-vinu, a Metjuova skromna sveštenička penzija nije mnogo pomagala. Setio se dana kad je umrla i neočekivanog osećaja oslobođenja koji je iskusio. Konačno se oslobodio gušćeg uticaja koji ga je obavijao od dana kad je bio dovoljno velik da ga primeti.

Metju nije promenio ništa u godinama posle njene smrti. Kuća se pretvorila u njeno svetište. Džeimi je nalazio uspomene u svakom kutku. Čaj sa ukusom jagode za kuhinjskim stolom dok mu je vlažnom krpom brisala džem s lica. Miris njenog parfema kad bi se u dvodelnom setu s niskom bisera nagnula nad njim dok završava slagalicu u dnevnoj sobi. Deda koji mu pomaže s nerazumljivim latinskim glagolom kad je imao dvanaestak godina, u tim najtežim vremenima. Odmahnuo je glavom. Odakle da počne? Možda od papira u lakiranoj komodi u uglu.

Pola sata je pregledao polise osiguranja i račune za gas dok ga dosada nije neumoljivo privukla zbirci majčinih albuma u kožnom povezu. Listao je strane sa savršeno raspoređenim fotografijama. Na početku su uglavnom slike Džejmija kao bebe – samog, s majkom ili s bakom i dekom. Eto ga kao petogodišnjaka, mrtvog ozbiljnog i spremnog za prvi školski dan, s kapom, u ljubičastom blejzeru s kravatom, dok mu ponosna majka stoji pored ramena. Na fotografiji joj blista tamnosmeđa kosa. Kako li je to mogao da zaboravi? Margaret Senkler je bila snob, neobuzdana skorojevička koja se nikome nije izvinjavala i koja je nekako uspela da sakrije činjenicu da je neudata od umišljenih poznanika dok se borila da postane predsednica – nikako predsednik, bože sačuvaj – lokalnog bridž kluba. Pored svih njenih mana, volela ga je, i to onako kako samo samohrana majka može voleti jedino dete: slepo, na granici opsednutosti. Dugo mu je trebalo da shvati šta su ona i njegov deda podnosili kako bi ga pripremili da se otisne u svet. U suštini, ona mu je poklonila trideset godina svog života. Čak se odrekla prezimena – običnog Sinkler – kako bi imao bolje izgleda na Kembridžu pošto ga je od osnovne škole terala, gotovo maltretirala, da osvoji stipendiju.

Dok je razgledao fotografije, shvatio je da je majku uvek doživljavao kao staricu, a da ona uopšte nije bila stara. Umrla je pre nego što je napunila šezdeset treću.

Još jedna fotografija. Trenutak kojim se najviše ponosila – kad je diplomirao kao najbolji student lepih umetnosti i savremenih jezika. Džejmi je jedva prepoznao sebe u mladiću strogog lica u iznajmljenoj odori univerzalne veličine, iako je fotografija snimljena pre manje od deset godina. Dok su drugi studenti provodili najviše vremena u bančenju, on nikad nije uspeo da pobegne majčinoj telepatskoj kontroli. Ako ga sećanje dobro služi, popularni izraz za njegov imidž bio je „mladi fosil“ i radosno ga je prihvatio sa sve sakoom od tvda i lulom, za ime boga. O, imao je svojih trenutaka i nekoliko devojaka ga je zavelo, uglavnom zbog izazova. Sve su bile prijatno iznenađene i uglavnom zadovoljne, ali nikad se nije upustio u onu nepopustljivu potragu za ženskim telima koju su drugi studenti smatrali svojom dužnošću.

Odmahnuo je glavom na tu uspomenu i, noseći album, pošao uzanim stepenicama pored niza gipsanih pataka u letu što čuvaju hodnik kao borbeni avioni spitfajer. Svestan je toga da bi trebalo da radi nešto pametnije, ali ne može da se otrese učmalog stiska prošlosti.

Vrata Metjuove spavaće sobe su odškrinuta i on uđe poput deteta koje stupa u zabranjen vrt. Godinama nije bio u toj sobi. Možda četiri i po sa šest metara, opremljena belim toaletnim stolom od melamina, plitkom komodom u kojoj je starac držao cipele i ogromnim, nezgrapnim hrastovim ormanom koji mora da je kupljen u prodavnici polovne robe. I dalje se oseća slatkast vonj bolesti. Legao je na pokrivač i osetio kako ga Metjuovo prisustvo okružuje. Nešto ga je oštro zapeklo iza kapaka. *Saberi se, Senklere.*

Seo je i ponovo otvorio album. Isečak iz novina s fotografijom odraslog Džejmija kako drži malu sliku u pozlaćenom ramu. Jesu li se zaista ponosili njime? Pretpostavio je da isečak dokazuje da jesu, ali taj ponos je zasnovan na lažnoj predstavi. Kad je njegova majka čula da je, nakon što je osam godina radio u *Sotbiju*, pokrenuo sopstveni posao i iznajmio kancelariju u Old bond stritu, zahtevala je da otvori bocu brižljivo čuvanog asti spumantea.* Nikad ih nije pozvao u kancelariju i nije imao srca da im otkrije da je to zapravo samo proširena ostava na otmenoj adresi. Kristalna boca s viskijem stoji na noćnom stočiću. Osmehnuo se jer je mogao da čuje Metjuov tihi glas – „Samo kao lek, drago momče“ – i natiočio sebi čašu. Pomnije je pogledao fotografiju. Ta slika mu je donela kratkotrajnu slavu i još kratkotrajnije bogatstvo.

Reč je o Rembrantovom ranom delu, portretu nekog holandskog trgovca rumenih obraza. Ne oduzima dah, ali je ipak Rembrantova. Sve do 1940. godine visila je u usamljenoj slavi u pariskoj vili porodice Mandelbaum, ponosnih izvoznika odeće već pet pokolenja. Tokom vekova su Mandelbaumovi, francuski Jevreji nemačkog porekla, pregrmeli brojne oluje, ali uragan koji je tog leta grunuo iz Trećeg rajha istinski ih je oduvao. Mesje Mandelbaum, koji je odbio utočište kod mušterija iz Engleske, poslednji put je pogledao svog Rembranta u petak, četrnaestog juna, kad su Nemci umarširali u Pariz, i onda prosvirao sebi mozak. Ostavio je madam i petoro dečice koji su izbačeni iz kuće, popisani, zavedeni i na kraju deportovani preko tranzitnog centra u Dransiju do logora smrti Aušvic. Kad su borbe završene, samo je jedan Mandelbaum, Emil, čudesno izašao između

* *Asti spumante* je italijansko penušavo vino. (Prim. prev.)

leševa i živih mrtvaca, nalik desetogodišnjoj verziji Laurije-
vih ljudi od šibica.

Emila su posle rata prihvatili rođaci iz Amerike, i on je sledećih šezdeset godina pokušavao da zaboravi krike, prizore obešenih muškaraca i žena, kao i neprestani vonj iz dimnjaka krematorijuma. Ali pre godinu dana pronašao ga je sin starog očevog saradnika i predložio mu da traži povraćaj imovine u Parizu. On ga je pitao i šta se desilo sa čuvenom Rembrantovom slikom. Emil se tek maglovito sećao slike, ali kao penzionisani berzanski broker svakako je bio svestan njene vrednosti.

Traganje za ukradenom imovinom, pogotovo ako je oteta pola veka ranije, za uspešnog trgovca umetninama predstavlja profesionalni pandan hodu kroz minsko polje s povezom na očima. Zato nije iznenađujuće što je Emilu bilo teško da pronađe uglednog trgovca koji bi mu pomogao da potraži Rembrantovu sliku. Džejmiju su tad upadljivo nedostajali jasni pokazatelji uspeha, a mišljenja o njegovom ugledu postala su podeljena posle nekoliko aukcijskih zaseda koje su i njega i njegove klijente ostavile bez novca. Upoznao ih je Sajmon Marks, bankar i Džejmijev bivši kolega s Kembridža, koji je očajavao zbog njegovih jasnih napora da pokrene posao.

„Ili to radi da bi zaradio ili nemoj ni da radiš, druže stari“, savetovao mu je Sajmon. „Emil je pun kô brod, davaće ti dnevnicu i pokrivati troškove dok budeš tražio prokletinju kao i đavolski dobru nagradu u malo verovatnom slučaju da je pronađeš.“

Sreća, znanje jezika i ono što je voleo da smatra dobrim prosuđivanjem odigrali su ulogu u onome što je sledilo. Kao što je rekao Sajmonu: „Nacisti su popisivali ono što su zdpili s istom prilježnošću s kojom su radili sve ostalo. Emilov Rembrant je samo jedna od hiljade umetnina koje je ukrao

Geringov institut *Rajhslajter Rozenberg* za okupirane teritorije. Pošto je Džejmi to otkrio, postojale su tri mogućnosti. Prva: slika je uništena tokom rata, što je moguće, ali većina ukradenih umetnina je sačuvana. Druga: neki snalažljivi nacista na visokom položaju pobjegao je uz pomoć Odeše* i prokrijumčario sliku kao osnovni kapital; i to je moguće, a verovatno je zbrisao preko Španije ili Švajcarske do Južne Amerike. Treća i najmanje verovatna mogućnost: neko je sakrio sliku u velikoj pećini u Bavarskim Alpima i onda ju je neki preduzimljiv američki vojnik odneo mamici u Pitsburg.“

Sreća je bila na njegovoj strani dok je ispitivao drugu mogućnost. Trag od jedne madridske galerije zaobilaznim putem ga je odveo do treće mogućnosti i – punog pogotka. Jedan aukcionar iz Santijaga poznavao je trgovca iz Buenos Ajresa koji je mislio da je baš tu sliku video na zidu argentinske ambasade u Panami. Otputovao je do Panamske prevlake, gde mu je to potvrdio srdačni ataše za kulturu koji se strahovito ponosio cenjenim umetničkim delom ambasade. Džejmiju srce samo što nije prepuklo pri pogledu na lice mladog domaćina pošto mu je rekao da je Rembrantova slika verovatno ukradena. To je bio prvi od brojnih neugodnih trenutaka u njegovoj novoj karijeri. Prateći put koji je slika prešla, stigao je do jednog američkog veterana koji ju je zaista odneo kući da je pokaže mami, ali ne u Pitsburg nego u Omahu, pre nego što ju je prodao. U lanac je bio uključen i jedan ugledni njujorški trgovac umetninama koji je bio maštovit u vezi s poreklom slike, zbog čega mu je ugled nepovratno narušen. Džejmi je uživao u pobedi – ali to je bilo kratkog daha. Brzo je uvideo

* Nem.: *Odessa* – organizacija bivših članova SS-a (*Organization Der Ehemaligen SS-Angehörigen*) koja je pomagala nacistima da pobjegnu iz Nemačke i započnu nov život pod lažnim imenom. (Prim. prev.)

da je postao omiljen koliko i bubonska kuga u umetničkim krugovima koji se čvrsto drže zajedno. Male galerije su ga uvek dočekivale sa srdačnim osmehom i rado mu ustupale mrvice sa stola, ali odjednom nisu htele da imaju nikakve veze s njim. Velika društva mu čak nisu uzvraćala telefonske pozive. Ali imao je dovoljno novca da izdrži. Tačnije, imao je dovoljno novca dok se nisu umešali advokati njujorškog trgovca. Slučaj nije dospelo na sud, ali to ga je koštalo gotovo celog honorara za pronalazak slike. Medijska pažnja i Emilova podrška doveli su do toga da ga unajmi još nekoliko jevrejskih porodica ne bi li pronašao njihove dragocenosti, što mu je bila jedina uteha. Ti poslovi su mu obezbeđivali novac i zanimaciju, ali nije uspeo da ponovi prvobitni uspeh. Već je počeo da se pita nije li pronašao Rembrantovu sliku samo zahvaljujući početničkoj sreći.

Ustao je s kreveta i snebivljivo otvorio gornju fioku toaletnog stola. Nema skrivenih iznenađenja. Uredno presavijene maramice, složene čarape, jednolične bele potkošulje i gaće, verovatno sve staro više decenija. Zapitao se je li starac čuvao prepisku njegove majke, možda namirisano ljubavno pismo Džejmijevog oca, čije mu ime nikad nije otkrila. Ali nije našao ništa.

Otvorio je orman i udahnuo miris naftalina i iznošenog tvida. Utom je ugledao svoj odraz u ogledalu koje se pruža celom dužinom unutrašnje strane vrata. U njega zuri visok, koščat čovek koji još pomalo odiše onim prepotopskim duhom koji je negovao na Kembridžu. Dedina smrt ga je nekako obeležila, iako još ne zna tačno kako. Možda podočnjacima zbog kojih izgleda starije od svojih trideset godina ili stegnutim tankim usnama. Zdrav, na granici da bude lep, čvrstog pogleda zelenih očiju koje su pre lukave nego pametne, tamne, neukrotive kose što mu pada na oči i

s odlučnom crtom koju, začudo, primećuju samo žene. Ko si ti? – zapita čoveka u ogledalu. Odakle si došao?

Pregledao je tamna odela, iznošene bele košulje i prastaru svešteničku odoru, prevrnuo džepove pa se posvetio dnu ormara gde je Metju držao svoju zbirku časopisa o baštovanstvu. Tu nema ničega zbog čega bi brinuo. U mislima je već bio u sledećoj sobi. Ali utom je opazio blag odsjaj metala u tankoj pukotini na mestu gde se spajaju pod i stranice ormara. Zbunjeno je čučnuo da pogleda. Tek kad je sklonio časopise, video je da se pod sastoji od šperploče koja može da se pomeri. Srce mu je brže zakucalo. Kad je podigao dasku, ugledao je metalnu kutiju oštih ivica u najmračnijem kutku udubljenja.

Veličine starinskih limenih kutija za biskvite i ofarbana zelenom bojom koja se ljušti, zbog čega podseća na vojničku. Odsjaj golog metala otkrio je njeno skrovište ispod ormara. Nešto je zazvečalo kad ju je podigao, i to mu je pobudilo radoznalost. Spustio ju je na krevet s istim iščekivanjem kao kad je prvi put ugledao Rembrantovu sliku. Kao previše navijen sat čije opruge prete da puknu. Kutija je zatvorena zarđalom metalnom kopčom. Duboko je uzdahnuo, pažljivo je otvorio i podigao poklopac.

Prvo je pomislio da je to zbrka uspomena iz vojske; nekoliko potamnelih ordena, prašnjave lente, iznošene značke i papirići na kojima je vreme ostavilo traga. Ali kad je prešao pogledom preko pojedinačnih predmeta, shvatio je da tu ima mnogo više. Kestenjasta knjižica poluskrivena lentama ordena može biti samo vojnička čekovna knjižica. Pred njim je celokupni identitet jednog čoveka. Osetio je nalet oduševljenja i morao je da potisne porednički uzvik. To je identitet njegovog *oca*. Drhtavim rukama podigao je knjižicu i otvorio je, pohlepno tragajući za imenom. „Sranje!“ Reč se odbila od zidova i osetio je majčino posthumno neodobravanje.

Metju Sinkler.

Ne otac koga ne poznaje, već deda kojeg je poznavao. Deku Metju koji je obigravao oko njega, cupkao ga na krilu i unedogled citirao Bibliju ili očekivao da on uživa u čudnim pričama na tečnom nemačkom. Metju ga je prvi put odveo u galeriju i naučio ga značaju kompozicije, forme i linija dok su stajali ispred ogromnog portreta nekog viteza s kovrdžavom perikom iz Građanskog rata. Njegov blagi, uljudni deka, koji doslovno ne bi mrava zgazio, bio je vojnik. To izgleda nemoguće, ali dokazi su na krevetu.

Spustio je čekovnu knjižicu u stranu i položio ordenje na pokrivač; dva srebrna kruga dvostruko veća od kovanice od deset penija, tri bronzane zvezde koje se razlikuju po boji lente i – zastao je jer je delimično prepoznao ono što mu leži na dlanu – lepi srebrni krst s utisnutom krunom na kraju svakog kraka. Okrenuo je krst i pročitao natpis na poledini: *Kapetan M. Sinkler (Kraljevski berkširski puk) 8. maj 1945.* Iako Džejmi može samo da nagađa zašto je dobio to odlikovanje, krst znači ne samo da je Metju Sinkler bio vojnik već da se borio, i to dobro. I to nije sve. Pošto je gotovo ispraznio kutiju, na dnu je spazio dva komadića tkanine. Na jednom je par padobranskih krila, a na drugom je prepoznao krilati bodež Specijalnih vazduhoplovnih snaga.

Džejmi se s nevericom zagledao u taj simbol. Istovremeno je osećao uzbuđenje i uskraćenost. „Zašto mi nisi rekao?“, pitao je praznu sobu. Njegova majka ne samo da mu je uskratila oca već i dedu. Srdačni, ekscentrični starac pored koga je živeo toliko godina bio je ratni heroj. Ali niko mu to nikad nije spomenuo.

Toliko se naljutio da mu umalo nije promakao trošni dnevnik sakriven ispod kutije.

III

2008, Menjšikovljev dvorac, Sankt Peterburg, Rusija

Šest muškaraca u crnim kombinezonima sede okupani mutnim crvenim svetlom u zadnjem delu velikog kombija parkiranog na Vasiljevskom ostrvu na Nevi dijagonalno od muzeja Ermitaž. Njihov vođa je veoma zadovoljan što ogromna, veličanstvena zgrada na naspramnoj obali nije večerašnja meta. Kad je shvatio da se cilj potrage njegovog klijenta nalazi u Sankt Peterburgu, obišao je šest zgrada glavnog kompleksa i otkrio upravo ono što je očekivao: nemoguće je provaliti u Ermitaž, kao i u *Englesku banku* ili Fort noks. Srećom, ne mora da provali u njega. Kao i svi veliki svetski muzeji, Ermitaž poseduje mnogo više blaga nego što može da izloži, te su ona raštrkana po sestrinskim muzejima. On poseduje i nekoliko hiljada predmeta, čiji su poreklo i vlasništvo sporni od kraja Drugog svetskog rata. Željan odmazde koliko i moći, Staljin je zahtevao da nemačke umetničke i istorijske relikvije budu deo krvnog duga za patnje majčice Rusije. Kad su njegovi generali opkolili Berlin, posebne

brigade NKVD-a* raštrkale su se po zemlji u potrazi za plenom, pljačkajući brižljivo odabrane slike, knjige i kipove. Sa sobom su odneli između tri i dvanaest *miliona* umetničkih dela, u zavisnosti od toga šta neko smatra umetnošću, uključujući Botičelijeve i Van Dajkove slike. A neka od tih dela svakako nisu daleko od mesta na kojem sad sedi sa svojim jurišnim odredom, ali večeras ih zanima samo jedno. Pogledao je na sat. 01.55.

„Spremite se.“ Navukao je crnu fantomku. Ostali su sledili njegov primer i nagoni proverili oružje i opremu.

Dmitrij Jermolov potisnu zevanje mučeći se da zadrži oči otvorenim. Vreme je za još jedan obilazak. Ostaće bez posla pre jutra ako naiđe neko od nadređenih – što je, doduše, malo verovatno – i zatekne ga poluusnulog. A ko će onda plaćati fakultet njegovom sinu nikogoviću? Prestar je za ovaj noćni rad, ali šta mu drugo preostaje? Nova Rusija je podjednako okrutna prema Dmitriju kao i bivši Sovjetski Savez. To je nevolja kad je neko pošten u zemlji u kojoj je korupcija suštinski činilac svake uspešne karijere. Nije važno da li će zažmuriti pred mafijaškim dilerom droge iz Kazahstana ili prećutati da partijski funkcioner prodaje državni alkohol – uvek isto sranje. Nevolja je i u tome što skromni posao čuvara, čak i u najčuvenijem ruskom muzeju, nije dobro plaćen niti će ikada biti. I, suočimo se s tim, ovo je manja atrakcija od Ermitaža s druge strane reke. Nemojte ga pogrešno shvatiti: Menjšikovljev dvorac je zadivljujuće, veličanstveno barokno zdanje što gleda na reku s jednog od najboljih položaja na svetu. Verovatno je najstarija preživela građevina u

* NKVD je Narodni komesarijat unutrašnjih poslova. (Prim. prev.)

najboljem gradu u Rusiji. Zaboravite na Moskvu, „Pjotr“ je uvek bio prestonica i uvek će to ostati, a on ga obožava iako je tu rođeno i ono đubre Vladimir Vladimirovič Putin. Ali u poređenju s Državnim muzejom ili Zimskim dvorcem, Menjšikovljev dvorac je samo zbirka lepih prostorija s ponekim starim majstorom koji mu pruža neznatnu slavu. Niko neće da pljačka *ovo* mesto.

Vođa ponovo pogleda na sat. „Dva minuta.“ Sastavio je tim od petorice profesionalaca koji govore ruski. Pažljivo ih je izabrao zato što su sposobni, nemilosrdni a geni ih vezuju za planinske prolaze u kojima se ruska vojska regruta borila u neprekidnom ratu protiv mudžahedina i čečenskih Crnih udovica. Ako nešto pođe naopako, uzviknuće nekoliko reči na čečenskom i time stvoriti teroristički paravan kojim će se istražitelji bavljati mesecima. Svi su plaćenici, ali i veterani specijalnih službi. Služili su u Grenadi, Panami, Iraku, Avganistanu i drugim mestima za koja svet ne bi trebalo da zna.

Bezbednosni sistem u Menjšikovljevom dvorcu razlikuje se od onog u Ermitažu samo po obimu. Na svakom spratu su kamere, alarmi i detektori pokreta – infracrveni i laserski. Ako se uključi alarm, cela zgrada će se zaključati a policija razmilet i svugde za manje od deset minuta. Jedina slabost je za vreme tih nekoliko ključnih minuta između oglašavanja alarma i odgovora muzejskih stražara koji treba da se suoče s ma kakvom pretnjom. U Ermitažu je nekoliko desetina čuvara na noćnoj dužnosti. U Menjšikovljevom dvorcu noćnu smenu čini samo šest čuvara, a crvene tačke na ekranu laptopa pred njim pokazuju vođi gde se oni tačno nalaze.

Dmitrij je radiom javio Juriju u kontrolnoj prostoriji da će sledećih petnaest minuta obilaziti prizemlje i suterren. Čuo je njegov znalački smeh. „Naravno, Dimi. Kad si već tamo, vidi možeš li da upucaš nekog jebenog pacova.“ Dmitrij se osmehnu. S obzirom na blizinu reke, crni pacovi što naviru kroz kanalizaciju i odvode stalno uključuju alarm i grizu kablove. Mada neće pucati ni u šta. Nikad ne bi upotrebio teški revolver RSA kobalt sa šest metaka koji mu tako nezgrapno visi u futroli na boku. Posipali su otrov u suterenu, ali ta ljigava đubrad kao da su se razmnožavala od njega. Poletno je prošao glavnim hodnikom sa stubovima i ispod velikog stepeništa. Klasični kipovi i carevi strogog izraza lica pratili su ga pogledom dok je prelazio snopom baterijske lampe preko zidova pokrivenih portretima. Njegove cipele s gumenim đonovima bile su nečujne na kamenom podu. Ponekad je pomalo sablasno kad je sam u palati, ali večeras se oseća kao da je među prijateljima.

„Jedan minut. Noćni vid. Bez svetla.“ Vođa je osetio kako napetost u kombiju raste kao da se sprema oluja s gromovima. Svi su stavili naočare za noćni vid i zagledali se ispred sebe, bliski ali izgubljeni u mislima, ponavljajući u sebi šta će raditi sledećih deset minuta. Tri meseca su vežbali za ovo. Tri meseca znoja i beskrajnog ponavljanja – sve zbog deset minuta koji će im promeniti život. Ali uspeh ili neuspeh zavise od čoveka koga nikad nisu videli i koji sedi u kancelariji udaljenoj jedanaest hiljada kilometara.

Bezbednosni sistem u Menjšikovljevom dvorcu dobar je kao i bilo koji drugi u svetu. Ali kao i kod svakog sistema, alarmima, kamerama, detektorima i automatskim zatvaranjem vrata upravlja centralni kompjuter koji se umnogome

oslanja na tehnologiju i softver prvobitno razvijene u Americi. Posle napada jedanaestog septembra, vodeći zvaničnici američke vlade održali su tajne sastanke s direktorima deset vodećih proizvođača kompjutera u zemlji. Bela kuća je brinula – kao što i dalje brine – da Al Kaida i druge terorističke grupe mogu da koriste kompjutersku tehnologiju za regrutovanje i bezbednu šifrovanu komunikaciju. Posle jedanaestog septembra su i velike korporacije uvidele da se svet promenio, pogotovo kad je postalo jasno da unosni ugovori s vladom koji su doprineli rastu njihove zarade na berzi sad zavise od novog oblika saradnje. Kako bi i dalje dobijale sredstva za istraživanja i razvoj, one su pristale da vladi omoguće povlašćen pristup i podatke o svim novim tehnološkim dostignućima. Najznačajniji ishod tog sporazuma jeste što mali ogranak Nacionalne bezbednosne agencije ima znanje i tehnologiju da upadne u bilo koji kompjuter na planeti i, ako je potrebno, upravlja njime. Naravno, njegov klijent nije mogao da kupi američku vladu, ali je imao dovoljno sredstava da pronađe i unajmi proizvođača softvera i kompjuterskog inženjera u srcu novog sistema: čoveka čiji je penzioni plan povećan za nekoliko miliona dolara uplaćenih na račun jedne privatne banke na Kajmanskim ostrvima. Dosad je taj inženjer daljinski pristupio kompjuterskom sistemu Menjšikovljevog dvorca i uneo neophodne, nevidljive promene u proceduru za hitne slučajeve.

„Trideset sekundi.“

U hitnim slučajevima, kompjuter koji upravlja sigurnim sistemom Menjšikovljevog dvorca automatski onemogućava ulazak u sve muzejske prostorije i zaključava sva vrata i prozore. Slično se dešava i u slučaju nestanka struje. Vođa zna da je u tom slučaju potrebno deset minuta da agregat za hitne slučajeve obezbedi dovoljno struje za resetovanje

sistema. Nestanak struje, ukoliko nije praćen signalom za hitne slučajeve iz kontrolne sobe, nije nešto zbog čega se zove policija. Zbog čega će se upravo ugasiti svetla u tom delu Sankt Peterburga.

„Deset.“

Crvena tačka se polako pomera po ekranu laptopa. Jedan čuvar se kreće, ali ostali su upravo tamo gde on želi da budu.

„Devet.“

Osvrnuo se po kombiju i video kako ga napeto posmatraju oči iza naočara za noćni vid.

„Osam.“

Prešao je rukama po opremi na opasačima i remenima zakačenim za telo. Omamljujuće granate, električni pištolj, pištolj GŠ-18 ruske proizvodnje i municija.

„Sedam. Ne zaboravite – odsad pričamo samo na ruskom.“

Zažmurio je i poslednji put zamislio unutrašnjost muzeja i rutu koju mora da pređe od kombija do bočnih vrata.

„Šest.“

„Ulica je čista“, reče plaćenik koji sedi iza pregrade pored vozača.

„Pet.“

Posegnuo je prema bravi.

„Četiri... Tri... Dva... Jedan... Kreni!“

Iskočili su iz kombija u mrak. Kad su potrčali prema dvorcu, video je – osam stotina metara dalje – kako nepomičnu površinu Neve narušavaju reflektori koji obasjavaju pročelje Ermitaža. Nije morao da čuje tihi bat čizama na asfaltu da bi znao da ga petorica prate u stopu. Sedamdeset pet koraka do bočnog ulaza. Ne obazirati se na kamere, koje i dalje rade na baterije, ali šalju snimke crnim ekranima. Dvostruka hrastova vrata. Trenutak istine: ono za šta je klijent platio više miliona. Čim je nestalo struje, kompjuter je trebalo

da zaključa ceo muzej, ali vrhunski softver koji je inženjer postavio *obrnuo* je proceduru. Menjšikovljev dvorac je širom otvoren da ga zauzmu. Ipak, nije mogao da potisne vojničku molitvu kad je pritisnuo kvaku. Sad!

Šestorica ljudi uleteše u poznat prostor koji su naočare za noćni vid obasjale sablasnom zelenom bojom nalik onoj ispod površine vode. Naređenja nisu potrebna. Trojica će se pobrinuti za čuvare. Dvojica, uključujući oružara, pratiće ga do mete. Čuvari će misliti da su zaključani i ostaće na svojim mestima dok agregat ne proradi. Zahvaljujući klijentu, ovo je treći nestanak struje ove nedelje i oni neće imati razloga za brigu.

Čuo je grub glas iz slušalica. „Predmet šest je i dalje ispred zadnjeg dela zgrade.“ Dva čoveka u kombiju nastavila su da nadziru kretanje čuvara. Šesti čuvar nije ništa više od neznatne smetnje. A čak ni to ako ostane tamo gde jeste.

Stigli su do kraja hodnika odlučnim, ali ne i trčecim korakom. Skrenuo je desno. Dvojica su ostala iza njega, a ostali su se odvojili. Nije mogao a da se ne osmehne iza maske. Prepoznao je Rubensa, Karavađa i Rafaela. Više od sto miliona dolara, a on ne može da ih dotakne.

„Oboren je predmet jedan“, javio je operativac zadužen za čuvara na prednjem ulazu. Ako sve teče po planu, najpre je paralisao čoveka električnim pištoljem, a onda će ga onesposobiti sprejom koji će ga držati u nesvesti bar dva sata.

„Oboren je predmet tri.“

Stigao je do stepeništa što vodi u suteran.

Čovek koji zna okruženje će, čak i u najčuvanijoj zgradi, pronaći način da zaobiđe sve te dosadne bezbednosne mere. Pogotovo čovek koji hoće da zapali cigaretu.

Dmitrij Jermolov je opsovao kad se svetlo ugasilo. Pono-vo prokleta elektrodistribucija. Bilo je bolje pod jebenim komunistima. Dogovorio se s Jurijem da otključa metalna vrata što vode od suterena do vrta i uživao je u sobranju popušenom na brzinu. Stojeći u mraku pod starom lipom, pripalio je još jednu cigaretu. Osećao se kao prava budala. Zbog nestanka struje ostaće zaključan napolju dok agregat ne proradi. Pomislio je da pozove Jurija, ali samo bi ispao glup. Iako je znao da neće vredeti, nagonski je posegnuo za kvakom. Lako ju je okrenuo. Čudno...

„Oboren je predmet pet.“ Ostaje samo budala ispred zadnjeg dela zgrade. Možda je izašao da proverí neku raniju uzbunu. Pa, može da ostane napolju.

Stigli su u suteran i skrenuli desno. Ispod barokne veličanstvenosti dvorca leži zečja jazbina nekadašnjih kuhinja i vinskih podruma iz dana kad je princ Aleksandar Menjšikov, čuven po svom bogatstvu, gostio svog prijatelja cara. Sad su to napuštene kotlarnice i magacini u kojima se čuva deo od devedeset pet odsto dragocenosti koje Ermitaž ne može da izloži zbog nedostatka prostora ili volje. Tu ima doslovno na desetine prostorija, ali on je proučio šeme muzeja i zna tačno kuda ide. Stigli su do vrata koja je tražio. Još sedam minuta dok ne dođe struja.

Dok je išao hodnikom između suterenskih odaja, Dmitrij je pre bio zbunjen nego uznemiren što je tako lako ušao u zgradu. „Dmitrij zove kontrolnu sobu. Dmitrij zove kontrolnu sobu.“ Pokušavao je da pozove Jurija kako bi ga obavestio

da se vratio u zgradu, ali prijem u suterenu je ozloglašeno loš. Ništa čudno što nije dobio odgovor.

Vođa je pogledao niz dugi hodnik sa upakovanim sanducima i loše umotanim paketima. „Četvrti red, odeljak B“, rekao je samom sebi. Zapamtio je oblik, veličinu i broj traženog paketa i pronašao ga za manje od minuta. Uprkos žurbi, načas je dozvolio sebi da uživa u tom trenutku. Konačno nagrada posle višegodišnjeg traženja, planiranja i obuke, kao i ogromnih klijentovih ulaganja. Znao je da verovatno sâm može da ponese paket, ali pokazao je čoveku pored sebe da mu pomogne. A onda je osetio neuobičajenu sumnju.

„Stani.“ Drugi operativac odstupi. Naočare za noćni vid sakriše njegovo iznenađenje. „Prvo da proverimo da li smo uzeli ono po šta smo došli, a ne omiljeni nokšir nekog čiče.“ Izvadio je nož iz opasača i podigao poklopac sanduka. Zakućano drvo puće. Pomerio je slamu u stranu i video blesak zlata. Upravo ono što je očekivao da će ugledati. Široko se osmehnuo drugom čoveku pa spustio poklopac i drškom noža ponovo zakućao eksere.

Iza njih, oružar je između kutija i sanduka postavljao predmete nalik velikim prevrnutim tanjirima za supu. Žicom ih je povezao sa glavnim mehanizmom, koji se sastoji od dve bočice tečnosti, velike baterije i starog modela mobilnog telefona. „Završio sam“, rekao je.

„Dobro obavljeno“, reče vođa. „Pokrivaj odstupnicu.“ Pogledao je bombu. Zbog eksplozije se neće znati šta su ukrali. Ako čuvari budu imali sreće, preživeće zajedno s većim delom dvorca, ali šest ruskih protivtenkovskih mina razneće glavninu istočnog krila i suterena.